

**Federaal Agentschap
voor de Veiligheid
van de Voedselketen**

Controlebeleid
Directie Dierengezondheid
en Veiligheid van de
Dierlijke Producten

AC-Kruidtuin
Food Safety Center
Kruidtuinlaan 55
1000 Brussel
Tel 02 211 82 11
Fax 02 211 86 30

www.favv.be

S2.pccb@favv.be

ON 0267.387.230

Brief aan de deelnemende imkers van het
bewakingsprogramma voor bijengezondheid
HEALTHYBEE

Correspondent :	Bénédicte VERHOEVEN			
Toestelnummer :	02 211 85 84			
E-mail :	benedicte.verhoeven@favv.be			
Uw brief van	Uw kenmerk	Ons Kenmerk	Bijlagen	Datum
		PCCB/S2/BHOE/1421467		12/01/2017

Betreft : Eerste resultaten "HealthyBee-project" – bezoeken 1 - september 2016

Geachte mevrouw, geachte mijnheer,

HealthyBee is het nieuwe Belgische bewakingsprogramma van het FAVV dat onderzoek doet naar bijensterfte. In september 2016 ging de eerste bezoeken van het HealthyBee-project van start.

Het FAVV wenst u allereerst te bedanken voor deze deelname die essentieel is voor het slagen van het project. Deze deelname houdt natuurlijk in dat u ook geïnformeerd wordt over de eerste resultaten van het lopend onderzoek, vandaar deze brief.

193 imkers, verspreid over gans België, werden geselecteerd uit de FAVV-databank. Tijdens de eerste bezoeken in september 2016 werden in totaal werden 865 kolonies geselecteerd om verder op te volgen gedurende het project.

1. Algemene informatie

De bezochte imkers hadden bij de start van het project gemiddeld 1,5 bijenstanden en 10,4 kolonies (over de verschillende bijenstanden heen). Er wordt een groot verschil vastgesteld tussen het gemiddelde aantal kolonies bij imkers met maar 1 bijenstand in hun bezit (73% van alle geselecteerde imkers - gemiddeld 6,6 kolonies) en imkers met meerdere bijenstanden in hun bezit (17% van de geselecteerde imkers - gemiddeld 20,6 kolonies).

Per imker werd maar 1 bijenstand geselecteerd voor verdere opvolging. In die geselecteerde bijenstanden waren gemiddeld 7,1 kolonies aanwezig. Per bijenstand werden maximaal 8 kolonies (elke kolonie t.e.m. de 8^e) geselecteerd voor verdere opvolging gedurende het project. Uiteindelijk werden op die manier 865 kolonies geselecteerd.

Ruim 97% van de bezochte imkers was hobbyist. Meer dan 75% van de imkers is ouder dan 45 jaar, bijna 30% is ouder dan 65 jaar. Meer dan de helft van alle bezochte imkers is al meer dan 5 jaar actief. Ruim 95% van de imkers is lid van een imkervereniging. De meest gehouden bijenrassen zijn Carnica (41,2%), Buckfast (28,6%), zwarte bij (16,1%) en kruisingen van deze rassen (16,1%).

Zo'n 14% van alle imkers verplaatste één of meerdere kolonies voor transhumance. 35% van alle deelnemers gaf aan het afgelopen seizoen 'vreemd' materiaal zoals koninginnen, zwermen,... te hebben binnen gebracht in het bijenstand. Meer dan 40% van de imkers introduceerde in het seizoen 2016 ook minstens 1 nieuwe koningin. In 13% van alle bezochte bijenstanden maakte de imker melding van gezondheidsproblemen tijdens het afgelopen seizoen.

2. Vitaliteit

Van elke geselecteerde kolonie werd de vitaliteit bepaald. Hiervoor werd een score van 1 (zwak) tot 3 (sterk) toegekend. De helft van alle geselecteerde kolonies werd als 'normaal' bestempeld. 11% van de kolonies bleek zwak, de overige 39% bleek sterker dan gemiddeld te scoren.

3. Varroatelling

Tijdens de eerste bezoekreks werd bij de 865 geselecteerde kolonies een varroatelling uitgevoerd door middel van de poedersuikermethode. Deze methode heeft als grote voordeel dat er geen bijen moeten gedood worden om de telling te kunnen uitvoeren en dat de bijen nadien opnieuw probleemloos geaccepteerd worden door de kolonie. Zij kan dus ook zeer goed gebruikt worden door de imkers zelf om een betrouwbaar beeld te krijgen van de mate van varroabesmetting van hun kolonies.

In 188 van 193 bezochte bijenstanden werden varroamijten aangetroffen.

Gemiddeld werden per kolonie bijna 3 (2,96) mijten per 100 bijen geteld. Bij 13,6% van alle kolonies werden geen varroamijten gevonden. De meerderheid van de kolonies (40,8%) had tussen 1 en 5 varroamijten per 100 bijen. Bij ongeveer 5% van alle kolonies werden meer dan 10 mijten per 100 bijen geteld.

Het overgrote merendeel van de kolonies had op het moment van de telling al een zomerbehandeling tegen de varroamijt ondergaan (zie verder onder punt 4). Om de bijen zo gezond en sterk mogelijk te laten overwinteren, moet het aantal varroamijten voor de winter zo laag mogelijk zijn. Dit resultaat toont echter aan dat bij een belangrijk deel van de kolonies bij aanvang van de winter nog relatief veel varroamijten aanwezig zijn, zelfs na behandeling.

4. Behandelingen tegen varroa

Op het moment van de eerste bezoekreks werden alle uitgevoerde (zomer)behandelingen tegen de varroamijt opgetekend. 85% van alle imkers gaf aan (al) een zomerbehandeling te hebben uitgevoerd. Slechts 10% houdt bij welke producten ter bestrijding van de varroamijt zijn aangekocht. 41% noteert welke producten hij wanneer toedient aan de bijen.

53% van alle imkers gebruikt minstens één commercieel product ter bestrijding van de varroamijt. De meeste producten zijn op basis van thymol (47%), oxaalzuur (22%) en tau-fluvalinaat (20%).

Bijna 35% van de imkers bereidt zelf één of meerdere bereidingen ter bestrijding van de varroamijt. Van deze “home made”-bereidingen is de overgrote meerderheid op basis van oxaalzuur (61%) of mierenzuur (25%). 14% van de bereidingen bevat andere producten zoals melkzuur, etherische oliën, enz.

5. Residuonderzoek op stuifmeel

In elke geselecteerde bijenstand werd tijdens de eerste bezoekreeks een staal van bijenbrood genomen voor verder laboratoriumonderzoek op chemische residuen. Er werd gekozen om bijenbrood te bemonsteren omdat dit het beste beeld vormt van wat de bijen recent verzameld hebben in hun directe omgeving. Dit deel van het onderzoek is nog volop aan de gang. Van zodra de resultaten hiervan beschikbaar zijn, worden deze ook beschikbaar gesteld.

Om de winter- en seizoenssterfte van de geselecteerde kolonies te kunnen bepalen, zullen nog 2 bezoekreksen worden uitgevoerd: 1 in het voorjaar (maart-april) en 1 in de zomer (juli-augustus) van 2017. Tijdens elk bezoek zal opnieuw een klinisch onderzoek van alle opgevolgde kolonies gebeuren. Op dat moment zullen ook de mogelijke verbanden tussen de waargenomen bijensterfte enerzijds en de parameters zoals vitaliteit, varroabesmetting, andere ziektes, enz. kunnen onderzocht worden. Tijdens de 2^e bezoekreeks in het voorjaar van 2017 zal daarom van elke opgevolgde kolonie een staal van volwassen bijen genomen worden voor laboratoriumonderzoek op nosema.

Het FAVV wenst hierbij alle betrokken partners te bedanken: het nationaal referentielaboratorium voor bijenziekten CODA, het laboratorium voor zoöfysiologie van de UGent, de assistenten voor de bijenteelt die ons ondersteunden bij de praktische uitvoering op het terrein en u, als imker die de tijd vrijmaakt om deel te nemen aan dit project.

Voor verdere informatie verwijzen wij u graag naar de bijenteeltpagina's van de FAVV-website:

www.favv.be > [professionelen](#) > [dierlijke productie](#) > [dieren](#) > [bijenteelt](#) > [dierengezondheid - bijen](#) > [HealthyBee](#)

U zal uiteraard verder op de hoogte worden gehouden van de verdere resultaten van het HealthyBee-project.

Met de meeste hoogachting,

Vicky Lefevre (get.)
Directeur-generaal